

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

V. An aut quatenus ens rationis sit obiectum Dialecticæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

sumptis, mox enim subiungit Aristot. eodem cap. *Est autem substantia quidem, ut in summa dicamus, velut homo, equus; & quæ cetera de rebus secundum esse physicum antea, & postea peragit.* Obiiciunt secundò, eadem ligna v. g. non possunt esse simul materia domus, & navis, similiter ergo eadem res penes esse physicum non poterunt esse simul obiectum formale, & materia circa quam logica, & physice, huius ergo cum sint, illius non erunt. Respondedo, forma artificiosa domus, aut navis est intrinseca, vnde nihil mirum quod eadem materia nequeat simul utramque suscipere; sicut idem subiectum nequit esse simul calidum, & frigidum: Ceterum logica, & physica extrinsece tantum obiecta sua denominant; proinde idem utriusque obiecti, & ab eis denominari simul valet: haud aliter ac multæ aliæ denominationes extrinsece cogniti videlicet amati, apprehensi, iudicati &c. in idem met sim- mul conveniunt.

41 Arguunt tertio, cum aduersus hanc posteriorem nostræ sententiæ partem: tum etiam aduersus priorem. Res ne propterea subsunt actibus intellectus sunt obiectum formale logicæ, sed dumtaxat materiale, multo ergo minus secundum se sumptæ, & penes esse physicum eam rationem obiecti formalis adipiscuntur. Antecedens videtur perspicuum: idcirco enim Dialectica respicit res, quia sunt genus, species, subiectum, predicatum, medium syllogismi, maius extremum, &c. sublati his denominationibus eas nequaquam respectura: tolle namque ab homine v. g. quod sit species aut quid simile, & quod remanebit, nihil ad Dialecticam, ut enim ait B. Thom. dicto opusc. 56. *Logica cum considerat universale, non considerat ipsum quantum ad naturam subiectam per se; non enim considerat hominem in eo, quod homo, sed in eo quod species, & sic de aliis animalibus.* Quandoquidem ergo ideo res attinguntur à Dialectica, quia sunt genus, species, &c. non propter se, sed propter actus à quibus ita denominantur, ab ea attingi habebunt, adeoque erunt dumtaxat obiectum materiale non vero formale; quo pacto, quod præcisè amatur propter sanitatem, & quia ad eius executionem utile est, hoc ipso est obiectum materiale, & non formale. Respondeo: quod dialectica attingat res, quia hæc terminant actus intellectus, eolue salutem terminare queunt, potius arguit eas esse obiectum formale Dialecticæ, cum habeant in semetipsis rationem vnde ab illa attingantur: attinguntur enim quia terminant actus intellectus, at eos terminant per se ipsas, igitur propter se à Dialectica respiciuntur. Ad hæc, Dialectica attingit actus intellectus, quoniam ad obiecta sua feruntur ac referuntur: nihilominus eiusmodi actus sunt obiectum formale Dialecticæ: e contrario ergo res erunt eius obiectum formale, tametsi propter relationem earum ad actus ab ea attingantur: Ratio verò utriusque est, quoniam relatio actuum ad res, in ipsis actibus ex toto ut aiunt sita est, & relatio rerum ad actus, scilicet relatio generis, speciei, &c. in ipsis rebus ex parte sita est, ab eisque quadantenus indistincta: quod ergo res propter relationem ad actus, & quod hi propter relationem ad illas attingantur, & tam res quam actus propter se attingi, sicut ad obiectum formale oportet: exemplum causarum sanitatis non vrget, nimirum quæ uti in ipso argumento supponitur, non propter se, sed propter solum sanitatis effectum amantur.

CAPVT V.

An, aut quatenus ens rationis est obiectum Dialecticæ.

42 **E**NS rationis aliud est obiectum, aliud subiectum: illud definiri ab omnibus solet, quod habet tantum esse obiectiue in intellectu: esse autem obiectiue tantum in intellectu, est præter ei obiecti: ab eoque cognosci, omni prorsus esse destitui, tam positio, quam negatio, tam actuali quam possibili: quo fit ut creaturæ possibiles, etsi nihil actu sint, tamen propter esse possibile, non ens rationis obiectum, sed potius ens reale dici soleant, ac debeant: inde etiam fit carentias v. g. tenebras haud esse ens rationis obiectum, quoniam suum habent esse negatum, & diminutum, idque quin intellectui obiectantur ab eoque cognoscantur; solum igitur illud quod repugnat de potentia absoluta esse sicut cogitatur, quodque est aliquid dumtaxat fictum, cognitumque aliter quam esse potest, ens rationis obiectum est, & tale, ut nullum habeat esse præter esse obiectiue in intellectu. Posterius diuisionis membrum, nempe ens rationis subiectum, est cognitio vera, & realis, quæ in intellectu, & ratione subiicitur illud propriè, & strictè est ens rationis, utpote quod est extra latitudinem totam entis realis: hoc posterius est impropriè, & fuscè solum ens rationis, propriè verò, & rigorosè ens reale non physicum, sed intentionale: quo pacto species impressæ, habitusque, neque non denominationes ab actibus intellectus etiam sine ullo artificio logico profectæ, ac merè naturales tamen entia rationis latè nuncupantur. Rursus ens rationis obiectum aliud est formaliter & propriè tale, aliud solum fundamentaliter, & impropriè tale: illud est, quod initio explicui, latiore expositionem in metaphysica iacturus: hoc verò nihil aliud est, quam id quod fundamentum præbet, ut intellectus proprium, ac formale ens rationis constringat, tametsi ipsum sponte sua sit ens verum, ac reale, quo pacto omnis denominatio extrinseca generis, speciei, subiecti, & prædicati, quamuis suapte natura sit ens reale, ex cognitione reali, v. g. genereitate, & natura animalis, itidem reali, & possibili coalescens, nihilominus ens rationis lato modo vocatur, eo quod sit fundamentum sufficiens, ut intellectus reflectens in eam denominationem generis, etsi extrinseca sit, eam tamen naturaliter intrinsecam esse constringat, nec secus illam apprehendat, adeoque ens rationis proprium & formale comminiscatur.

43 Hæc cum ita sint, fateor iuxta dicta superius ca. 3. ens rationis subiectum nempe actus intellectus esse obiectum formale Dialecticæ: habeo etiam in confesso ens rationis fundamentale, cuiusmodi esse denominationes extrinsecas generis, speciei, ac similes nuper insinuaui, mox id latius probaturus, esse etiam obiectum formale Dialecticæ: solum ergo quæstionem instituo de ente rationis obiectiuo, eoque formaliter siue actu tali: Hoc enim dumtaxat est ens rationis ac fictum, reliqua verò solum entis rationis nomen subeunt, cum suoque genio potius entia realia sint. Thomistæ igitur in ea sententia sunt, ut existiment ens rationis propriè sumptum, siue obiectum, ac fictum, non omne, nec hircoceruum, v. g. hypocentaureum, aut chimæram, sed solum quod constringitur in materia Dialecticæ, huius esse obiectum formale adequatum; non negant. Denominationes generis, speciei, subiecti, definitionis, & si- miles

miles Dialecticæ formaliter obijci; quod omni ope contendunt, est eiusmodi denominationes non esse ens reale etiam per accidens, sed ens solius rationis, & commentitium. Ita verò de obiecto Dialecticæ philosophantur, ut dixi, plerique Thomistæ Caiet. c. de gen. Sotus q. 5. proem. Iauellus tr. 1. log. Heræus tr. 2. intent. p. ult. art. 2. atque alij antiqui huius scholæ, tum etiam extra illam, apud Auerf. q. 2. logicæ l. 3. Item Araujo in opere met. sic ab eo inscripto, l. 3. q. 1. a. 1. Io. de S. Th. q. 1. proem. a. 3. Gallego in controu. artium circa proem. controu. 8. §. dico 2. His accessere ex nostris P. Rub. P. Vall. & alij pauci, sed tamen nonnulli. Contrariam sententiam tuentur nominales, Scotistæ, ac nostri ferme omnes, ut necesse non sit eis singulatim recensendis immorari: qui tamen eos ita relatos cupit, adeat P. Amicum tr. 1. q. 5. quam etiam sententiam ipse longè viorem, ac probabiliorem arbitror. Quoniam verò eius probatio Paulo fustior erit, idcirco proprium ei caput, id nimirum, quod mox sequitur, assigno.

CAPVT VI.

Verioris sententia probatio, ac Thomistica confutatio.

44

VT ens rationis, seu commentitium non sit obiectum formale adæquatum dialecticæ, abunde nobis est probauisse toto hoc tractatu vsque ad præcedens caput plurima entia realia, nimirum voces, actus intellectus, & res cognitæ ei formaliter obijci: Cæterum, ut vicem Thomistis rependamus, & constet aduersus eos ens rationis, nec esse obiectum inadæquatum dialecticæ, vel certè paucissimos eius actus in illo occupari, animaduertendum prius est denominationes logicas bigeneres esse: aliæ sunt actiue, quibus actus nostri dicuntur definire, diuidere, argumentari, enunciare &c. aliæ vero passiue, quæ rebus conueniunt, eisque rationem generis, speciei, subiecti, prædicati, aliæque similem impertiunt. Quod si planum fecero vtrasque ab ente rationis alienas esse, eoque non constitui, planum etiam erit nihil ferme esse in dialecticæ, quod sit formaliter ens rationis. Caput ergo, & summa totius inter nos, & Thomistas cōtrouersia est, non an eiusmodi denominationes dialecticæ per se obijciantur, sed an sint ens rationis, namque si tale non sint, de obiecto dialecticæ, secus quam Thomistæ contendunt, ac longè quidem secus philosophandum esse apparebit.

45

Ordior igitur à denominationibus actiuis, easque non esse ens rationis, cum tamen haud dubiè pertineant ad dialecticam, hunc in modum ostendo. Hic actus animal aliud est rationale, aliud irrationale per semetipsum præcisè, ac pro priori naturæ ad quamuis relationem rationis, siue fictitiæ, quæ in illum ex directione dialecticæ resultat, est diuisio; cum præcisè, & in illo priori sumptus affirmet animal aliud esse rationale, aliud irrationale, ac proinde totum quoddam potestatum in partes suas distribuat; sicut ad diuisionem oportet: igitur per suam entitatem realem, & non per ens rationis habet is actus, quod sit diuisio, atque adeo denominatio actiua diuidentis ens rationis censeri non debet. Idem argumentum fieri potest in hoc actu, homo est animal rationale: qui per suam met. essentiam realem, & pro priori ad quoduis ens rationis representat hominem esse animal rationale, adeoque eius naturam explicat, quemadmodum, ut sit per seipsum de-

finitio oportet. Idem etiam argumentum confici potest in cæteris actibus intellectus, ut insinuat Auerf. q. 2. log. sect. 3. prope finem.

46

Argumentor secundo, & præcedens argumentum confirmo: Hoc ipso quod actus aliquis naturam rei explicet, ac representet est definitio, cum hæc sit oratio explicans naturam rei; Hoc etiam ipso quod actus aliquis representet identitatem rationis superioris cum inferioribus, est diuisio, cum sit oratio distribuens totum in partes inferiores, illudve his idem esse enuntians. Atqui representatio actuum intellectus eis est essentialis, ab earumque reali identitate indistincta; quod igitur sint definitio, & diuisio eorum entitas realis est, & non quid rationis. Et quidem aliàs nullus actus noster foret vera, ac realis definitio, aut diuisio sed potius fictitia, & chimerica, si quod aiunt aduersarij, forma artificiosa definitionis, ac diuisionis has denominationes actibus nostris tribuens, esset ens rationis, & quid fictitium, haud secus ac homo dicitur albus non substantialiter sed accidentaliter, quoniam albedo ita eum denominans non est forma substantialis, sed solum accidentalis. Quid? quod rem cognitam esse genus, speciem, subiectum, & prædicatum non est aliquod ens rationis, ac fictitium rem ita denominans, ut mox efficacissimis argumentis ostendam: quod ergo similiter actus cognoscens sit definitio, aut diuisio, sibi soli, suæque reali naturæ debet, idque ab ente aliquo rationis superaddito neutiquam emendicat.

47

Argumentor tertio: quod intellectus arguat, siue vnum ex alio concludat, nihil aliud est, quam ex assensu identitatis extremorum cum medio, moueri ad assensum identitatis immediatè eorumdem inter se inuicem; At hoc posterius non est ens rationis pro formali, ergo nec illud prius; cum tamen sit obiectum formale Dialecticæ iuxta omnes. Minor probatur, nam cætera constant: Assensus ipsi, quibus intellectus noster identitati extremorum mediatè, aut immediatè consentit, haud sunt entia rationis obiectiua, & propria, ut certo certius. Item priores assensus disponi ad inferendum posteriorem, eumue reuera inferre, nullum inuoluit ens rationis, ut hoc pacto ostendo: Quoties causa & effectus reales sunt dispositio, qua altera ad alterum causandum disponitur, ens reale est, non solius rationis, ut longa inductione, ac partium enumeratione liquere potest, ac vel in igne ignem producente cernitur, ubi, ut causa, & effectus sunt entia realia & non rationis, sic etiam calor, siccitas, & reliquæ dispositiones vtriusque mediæ sunt entia realia, & non rationis: fac enim eas esse fictitias, & solius rationis; & ne stipulam comburat illa, quæ

Horrisicis iuxta tonat atraruminis,

Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem

Turbine fumamem piceo, & candente sanilla,

Atrollique globos flammaram, & sidera lambit.

Tum sic assensus præmissarum, qui causa conclusio- nis, & huius assensus, qui præmissarum effectus, sunt entia realia & non rationis, quædam scilicet nostri intellectus cognitiones; dispositio igitur præmissarum ad conclusionem inferendam nequit esse fictitia, aut non esse vera, & realis. Rursus, quoties causa, & effectus reales sunt, causalitas etiam realis, & vera esse debet, ut manifesto omnium caulorum, & effectuum experimento constat, assensus autem præmissarum & assensus conclusionis reales sunt, ut diximus: causalitas igitur, qua præmissæ conclusionem inferunt ac deducunt, vera & realis est, & non ens rationis. Hæc ratio, nisi splendide fallor, convincit artificium logicum, quod in argumentatione elucet,